

UNIVERZITA KARLOVA V PRAZE
Pedagogická fakulta
Oddělení pro vědeckou činnost
M. D. Rettigové 4
116 39 Praha 1 – Nové Město

OPONENTSKÝ POSUDEK

na disertační práci

Název: Práce s pachateli a oběťmi trestných činů v agendě
probačního pracovníka

Autor: Mgr. Martin Jelínek

Oponent: PaedDr. Lubomír Bajcura, Ph.D.

Aktuálnost zvoleného tématu:

Zvolené téma je v současné době stále více aktuální, neboť:

- Probační a mediační služba se podílí na kontinuální péči o pachatele trestných činů tím, že spojuje prvky represivní a speciálně pedagogické, dále propojuje sekundární prevenci kriminality v resortu vězeňství s působením státních a nestátních organizací podílejících se na prevenci terciární, přičemž tyto preventivní procesy si zvláště v současné době vyžadují na základě relevantních odborných zkušeností z praxe v ČR i v zahraničí legislativní vývoj de lege ferenda.
- Realizace některých forem výchovného působení na pachatele trestné činnosti ve výkonu vazby, výkonu trestu odnětí svobody a po propuštění, které současná legislativa umožňuje, závisí na rozvoji a postupném zavádění organizačních a technických prostředků v agendě probačních pracovníků, což si vyžaduje objektivní vyhodnocování a odbornou diskusi.
- Restorativní justice, zvláště institut podmíněného propuštění s dohledem, přispívá ke snížení přeplněnosti věznic a účinné prevenci recidivy propuštěných odsouzených. V procesu rozvoje restorativní justice má klíčovou úlohu Koncepce rozvoje PMS ČR do roku 2025. K naplnění cílů této koncepce autor obsahem své disertační práce přispívá.

Splnění stanoveného cíle disertace:

Užším cílem disertace bylo zjištění názorů probačních pracovníků na možnosti kvalitního zabezpečení institutu podmíněného propuštění s dohledem a na bariéry, či perspektivy při dalším rozvoji praxe v této oblasti působení PSM ČR.

Takto autor zaměřil teoretickou i praktickou část disertační práce. Nejprve stručně a výstižně v 8 kapitolách popsal domácí a zahraniční teoretické a ideové zdroje, společenské příčiny a potřeby zavedení platné legislativy a metodologie současné praxe, aby se pak mohl plně věnovat systematickému zjišťování z praktických zkušeností vyplývajících názorů probačních pracovníků. Práci rozčlenil podle hlavního a pěti dílčích cílů výzkumu, které byly organicky propojeny s devíti hypotézami. Evaluací, ať již potvrzením, či vyvrácením hypotéz, autor rozšířil vědeckými prostředky poznatky využitelné v praxi PMS a její spolupráci s dalšími státními i nestátními organizacemi. Při vyhodnocení a komentáři ke zjištěným datům a ověření hypotéz autor dospěl k formulaci doporučení pro 9 základních oblastí působení PMS, která mají potenciálně dopady na metodiku, legislativu, ekonomiku a další složky každodenní praxe PMS ČR. Argumenty opřené o vědecké metody mají velkou šanci, že při zvažování změn a inovací budou vedením PMS zohledněny. Protože doporučení autor formuloval velmi přehledně a srozumitelně, lze považovat vytyčený cíl za splněný a účelům rozvoje praxe prospívající.

Zvolené metody disertace:

Pro teoretickou část autor zvolil metodu analýzy a didaktické prezentace teoretických východisek současné praxe PMS, která se opírá o zahraniční literaturu (zde uplatnil především znalost angličtiny) a tradice ze západoevropských zemí, USA, Kanady a Austrálie, ale i domácí tradice, rozvíjející se v ČR již déle než 20 let. V teoretickém výkladu využil možnost akcentování souvislostí speciální pedagogiky (ale také kriminologie, psychologie, teorie motivace a prevence, penitenciární pedagogiky, adiktologie a práva) s manuály pro každodenní uplatňování odbornosti v praxi probačních pracovníků, s organizací, vzděláváním a managementem práce PMS, včetně konkretizace reálných perspektiv a koncepcí PMS a VS ČR jako úzce spolupracujících složek resortu justice.

V praktické části autor zvolil dotazníkové šetření administrované prostřednictvím zjednodušené formy sociologického nástroje IBM SPSS, a to tak, že získaná data byla přepracována do porovnatelných procentuálních hodnot, čímž se výsledky staly na první pohled srozumitelnými ukazateli i pro laickou veřejnost. Praktickou účelností lze zjednodušení nástroje SPSS odůvodnit. Získané procentuální výsledky slouží k potvrzení, či vyvrácení hypotéz. Evaluace hypotéz dospěla v některých případech k překvapivým, neočekávatelným závěrům, což potvrzuje autorovu snahu o dodržování korektních vědeckých zásad.

Autor obeslal svými dotazníky všechny pracovníky PMS, návratnost (44,9 %) nebyla nepatrná, proto suma 189 respondentů může být pro respektovatelnou zpětnou vazbu o názorech části odborné veřejnosti dostatečná.

Výsledky disertace:

Disertační práce má 109 stran textu a 5 stran příloh, 8 teoretických kapitol (69 stran) a tři kapitoly části praktické (40 stran). Seznam použité literatury uvádí 31 tištěných zdrojů (z toho 12 zahraničních) a 10 zdrojů elektronických (z toho 2 zahraniční).

Za pozitivní výsledek disertace lze především považovat fakt, že v praktické části dává reliabilní, operacionálně využitelnou zpětnou vazbu pro hodnocení již

dlouhodobě užívaných i perspektivně šířeji plošně rozvinutelných metod práce PMS a otevřenost jejich pracovníků fungovat jako aktivní subjekty učící se organizace.

Význam disertace pro společenskou praxi a pro další rozvoj vědy:

Disertace potvrzuje nezbytnost rozvíjení prvků restorativní justice propojením užší spolupráce soudů, PMS, VS ČR, nestátních subjektů a veřejnosti při uplatňování speciálně pedagogických metod v preventivní a kontinuální péči opírající se o společné kognitivně behaviorální edukační strategie penitenciární a postpenitenciární pedagogiky.

V čem spočívá novost a objevnost této disertace? Podařilo se prokázat příčinnou souvislost mezi proměnou vnímání rizik a potřeb klientů PMS a délkou praxe probačních pracovníků, přičemž shodné názory na priority poskytované sociální a edukativní podpory u zkušenějších pracovníků zakládají ověřené argumenty pro směřování přípravy a interního vzdělávání nových pracovníků PMS.

V interní legislativě také disertace přináší argumenty pro řešení otázky stanovení maximálního počtu přidělených klientů na jednoho pracovníka PMS.

Splnění podmínek kladených na řízení o obhajobě disertační práce:

Tato disertační práce zejména svým inovativním přínosem pro rozvoj organizace PMS a uplatňování nových metod práce s klienty splňuje požadavky

a d o p o r u č u j i ji proto k obhajobě.

Problém k diskusi:

1/ Máte v PMS možnost uplatnit poznatky ze své disertace při primárním a pokračujícím vzdělávání pracovníků PMS? Které poznatky byste považoval za prioritní, aby se s nimi vaši kolegové seznámili?

2/ Co by mělo být hlavní náplní činnosti programových center PMS v jednotlivých krajích? Měla by být zároveň řešena propojenost dislokace a činnosti programových center s probačními domy? Jakou roli bude hrát dopravní dostupnost programových center pro klienty v krajích?

Praha 3. 11. 2017

PaedDr. Lubomír BAJCURA, Ph.D.